

Wallenberg
svéd diplomata
meggyilkolása
koncepció/ per 1953-ban

A borítólapon a Svéd követség épülete 1944-ben a Gellérthegyen,
1083 Budapest Minerva utca

Szerkesztette

Szabó Tamás, 2011 május, Budapest, München

kapcsolat:: dbforum@online.de

Tartalomjegyzék

Bevezetés

Elavult sérelmek, megosztott társadalom 2011-ben

1952, 1953 események időrendben

Dokumentumok az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárban

Balázsi Béla a Vizsgálati Főosztály vezetője

A villamos áramnak a fejbe törénő vezetése

Egy könyv és kiállítás a Wallenberg koncepciósról

1945 január 8.-án megmentettek fényképei

Wallenberg Elrablása, Ember Mária újságíró

Egy újságrészlet 2010.10.05.

Szabó Károly (Wikipédia)

Bevezetés

Apám Szabó Károly műszerész 1953 tavasszal váratlanul és teljesen nyomtalanul eltűnt, munkahelyére indult, oda nem érkezett meg. Családunk semmiféle felvilágosítást nem kapott róla. November közepén ugyanolyan váratlanul, előzetes bejelentés nélkül került haza. Nem csak az öltönye, de a vastag bőr cipője is szakadozott, széteső darabokban volt. Apám arcán sebhelyek, élete végéig nem gyógyuló forradások. Keveset beszélt a „sajnálatos tévedésből történt” fogságának körülményeiről. Élete végéig megfélemlítették, kísértették a titoktartásra kötelező, hatósági „jótanácsok”, fenyegetések.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárát, mint a Történeti Hivatal jogutódját a 2003. évi III. törvény hozta létre. http://www.abtl.hu/index_h_start.html

2011 májusban kérésemre a Levéltártól másolatokat kaptam apám, Szabó Károly sorsával kapcsolatos dokumentumokról. Apám iratai a nagyobb, "Péter ügy" címmel vannak a levéltárban.

Péter Gábor és társai perét a keleti blokkban 1952 őszén kezdődött anti-cionista, antiszemita perek; a leningrádi orvos-per, a csehszlovák Rudolf Slansky-per mintájára tervezték. Néhány hónappal később – Raoul Wallenberg svéd diplomata meggyilkolása képtelen vádjával – őrizetbe vették Stöckler Lajost, a zsidó hitközség elnökét és Domonkos Miksát, a hitközség főtitkárát. A „vizsgálat” az idős Domonkos Miksa egészségét tönkretette, néhány hónappal később halálát okozta, Stöckler Lajos a kínzásoktól megzavarodott élete végéig ápolásra szorult. Ezért a tervezett koncepciós perhez a kezdetben kiszemelt vádlottak nem voltak „alkalmasak”. Új koncepció készült. Őrizetbe vették Raoul Wallenberg két utolsó budapesti vacsoravendégét apámat Szabó Károlyt és apám gyerekkori barátját Szalai Pált. A harmadik vacsoravendég, Dr. Fleischmann Ottó nyugatra távozott. Ők hárman látták Wallenberget utoljára, mielőtt elindult a szovjet főhadiszállásra, hogy a budapesti Gettó élelmezéséről tárgyaljon.

A levéltári dokumentumokban előforduló vizsgálati tisztek neve nem ismeretlen, az interneten találtam róluk további adatokat. Balázsi Béla, a Wallenberg gyilkosság vizsgálat vezetője a Rajk, Kádár és Nagy Imre perekben is „történelmi” szerepet játszott.

A „Wallenberg elrablása” fejezet Ember Mária 1990-es moszkvai kutatásának eredménye. Igyekezett felderíteni Wallenberg sorsát a Szovjetunióban.

eKönyvek (PDF formában)

[Történelmi dokumentumok, 1945-2011](http://mek.oszk.hu/09400/09414/index.phtml)

<http://mek.oszk.hu/09400/09414/index.phtml>

Levelezés az 1945-ben megmentett személyekről

[Munkaévek külföldön - informatikában, 1968-2008](http://mek.oszk.hu/08200/08236/index.phtml)

<http://mek.oszk.hu/08200/08236/index.phtml>

családi háttér és az én munkaéveim

Amazon Kindle eBook

Who was the man in the leather coat?

<http://www.amazon.com/dp/B004UB36KG>

Szabó Károly története 1945 és 1953-ban (angol nyelven)

Elavult sérelmek, megosztott társadalom 2011-ben

Apám, Szabó Károly meghurcolása, koncepciók pere a rehabilitáció hiánya, a jogellenességet elkövető személyek titkosítása hozzájárultak, hogy a legelső félig törvényes alkalommal, 1969-ben turista útlevelemmel elhagytam Magyarországot. Megjegyzem, érezhető volt az enyhülés 1962 után, mégsem tudtam elképzelni, hogy munkahelyemen "elvtársnak" szólítsanak, mint 1990-ig csaknem mindenkit. Lehet, hogy mint szakembert Magyarországon párton kívül is békén hagytak volna, de ez már nem biztos. Nyugaton megérkezve soha nem vettem részt a politikában, ez a munkahelyeken senkit nem is érdekelt és ráadásul mindenféle politika munkahelyen tilos is volt.

Szomorúan tapasztaltam, hogy 1990 óta, 20 évvel az egypártrendszer vége után a mai napig milyen túlpolitizált, ellenségesen megosztott a magyar társadalom. Véleményem szerint a sötét 50-es évek sérelmei elévültek, még így feldolgozatlanul is. Apám, Szabó Károly igyekezett elkerülni, hogy a sérelmek uralkodjanak rajta, tudta, hogy ezek rombolják meggyengült szervezetét. Gyakran idézte nekem "nyugtatónak" a példabeszédet, amit a vizsgálati fogság elején közölt vele:

"Tekintse Ön ezt az ügyet mint egy véletlen balesetet". A vizsgáló tiszt példabeszéde: **"Mintha valakinek véletlenül a fejére esik egy tégl. Most ez a tégl nagyon magasról és messziről jött, Moszkvából."** A vizsgáló tiszt nem az a fanatikus kommunista lehtett akinek sokszor ábrázolják. Valószínű a vizsgáló csaknem annyira halálfélelemben volt mint az áldozatai. Logikus, hogy ezekről a Szovjet csapatok távozásáig nem lehetett nyilvánosan beszélni.

Még most is hallani visszataszító véleményeket, hogy akik 1950 körül fogságban voltak, azok sorsukat mind megérdemelték. Ráadásul nyugdíjas ügyvédektől, Moldova Görgy környezetében hallottam ilyen véleményeket, olyan "káderektől" akik esti egyetemen jogot tanultak. Szerintük az "eszmék elárulása" az enyhítésekkel kezdődött (Rajk újratemetése hiba volt). Az a gyanúm, hogy Moldova keresi ezt a környezetet. Talán egy bohózatot fog készíteni szokásos riport formában az M.....párról? Persze tévedhetek? Olvastam, hogy Moldovának az "elvi következetesség" tetszik ebben a nyugdíjas társaságban. Szerintem ez a makacs "elvi következetesség" az ellenségesen megosztott magyar társadalom egyik betegsége.

Egy hamis legenda Moldova szólama „dolgozóosztályok munkája által megtermelt közvagyonról”, ezzel csak a túlpolitizált gyűlölködést fokozza.

"1990-ben az emberek abban reménykedtek, hogy a szocialista rendszer megdöntésével Magyarország egyik pillanatról a másikra a szomszédos Ausztria szintjére emelkedik – mind gazdasági, mind politikai tekintetben. Várakozásaik nem váltak be. Hamarosan a saját bőrükön tapasztalhatták, hogy mit is jelent a kapitalizmus, láthatták, hogy az Antall–Boross-kormány miképp játszsa át klientúrája kezébe a dolgozóosztályok munkája által megtermelt közvagyonot." Idézet: 2007, Moldova Görgy, Az utolsó töltény 8.

Két balliberális szociológus elemzése szerint a 2010-ben leggazdagabb 200 vállalkozó túlnyomó többsége, 156 személy már 1983 - 1985 körül pozícióban volt. Ezek nem a politikusok, hanem a Kádár rendszer manager-generációja voltak, persze hasznos politikai kapcsolatokkal. Kolosi Tamás – Szelényi Iván: Hogyan legyünk milliárdosok? Kiadó: Corvina Kiadó 2010. Az 1983-as belső, csendes rendszerváltást sokan a mai napig nem vették észre. Ez volt az úgynevezett "Spontán Privatizáció" kezdete. A "közvagyon" és a társadalmi előnyöket nem 1990-ben, nem a rendszerváltáskor, hanem már 1983-1985 körül újraosztották. Akkor még mindenki kivétel nélkül, a sikeres vállalkozó is "elvtárs" és akkor még szigorúan egypártrendszer volt.

A 40 év egypártrendszer nehezen elviselhető volt valami ideologiai kapaszkodó nélkül. Kialakult egy nem kiszámú réteg akik "következetes meggyőződésükre" a "kommunizmus eszméire" hivatkozva magyarázzák életük kényszerpályáját. Ezek 1983-ban a Spontán Privatizációról is lemaradtak, pedig 1983 – 1985 körül a sikeres vállalkozó is "elvtárs" és szigorúan egypártrendszer volt.

Volt egy titkos "rehabilitáció" 1962 körül, de csak a párttagokat sértő koncepciók perekben, mint például Kádár János életfogytiglani ítélete. Ezeket az ügyeket 1993-ig titkosan kezelték. Apámat Szabó Károlyt mint párton kívüli áldozatot nem rehabilitálták, 1964-ben, csak 48 évesen meghalt. Ma már ismert, hogy törvénytelen sérelmet elkövetők 1962 után kielégítést, többen kiváltságos, polgári állásokat, vagy a "Belügyben" további feladatokat kaptak. Balázsi Béla esete kivétel. Balázsi a Wallenber per előtt és 1956 után is Kádár János ellen fordult. Őt fegyelmivel elbocsátották, végkielégítés nélkül, később Balázsi Béla öngyilkos lett.

Az egykori sérelmek visszhangja hamis kísértés mindkét oldalon. Sajnos még 2011-ben is viszhangozik a panasz, amikor az egypártrendszer volt funkcionáriusai a rendszerváltás "kapitalizmusát" sérelmezik.

A békesség kedvéért idéztem a példabeszédet a Moszkvából lezuhanó téglával. Ha többen is erre gondolunk, akkor talán sikerülhet végre az ellenségesen megosztott társadalmat kibékíteni.
..... **a téglá nagyon magasról és messziről jött, Moszkvából.**

1952, 1953 események időrendben

1952 decemberében a Legfelsőbb Bíróság Kádár Jánost életfogytiglani fegyházra ítélte (csak 1954 júliusban szabadul). Balácsi Béla Államvédelmi pályafutása felfelé ível, 1951-ben letartóztatta Kádár Jánost, 1953 elején őrnagy, 1953 végére ezredes. 1947-1953 között minden jelentős államellenes ügy kivizsgálásában részt vett.

1953 január 16. egy cionista per előkészületeként letartóztatják Dr. Benedek Lászlót, a pesti Izraelita Hitközség kórházának főorvosát és Stöckler Lajost. Koncepció Wallenberg svéd diplomata meggyilkolásáról.

március 5. Sztálin halála

április 4-én Balácsi Béla a Raoul Wallenberg Gyilkosság Vizsgálati Főosztály vezetője, őrnaggyá léptetik elő

április 7. Szabó Károly őrizetbevétele a Wallenberg gyilkosság vádjával

június 13–14. magyar állami és pártvezetők Moszkvában; Rákosi és a négyes fogat többi tagja erős fejmosást kap a túlzott iparosítás, a személyi kultusz és a törvénytelenések miatt. Nagy Imrét jelölik ki miniszterelnökké

június 17–18. szovjet tankok leverik a berlini munkásfelkelést

július az ÁVH-t összevonják a Belügyminisztériummal

július 25–26. az Elnöki Tanács amnesztiát hirdet; a Minisztertanács megszünteti az internálást, a táborokat és a kitelepítéseket

augusztus 1. a Wallenberg gyilkosság koncepcióját beszüntetik, a szabadonbocsájtás november közepéig elhúzódik, a gyanúsítottak egészségi állapotát a következő hónapokban helyre kell állítani

november 15. Szabó Károly szabadlábra helyezése

november 25. az „évszázad mérkőzése” Londonban: Anglia–Magyarország 3 : 6

december 24. Péter Gábort és csoportját első fokon elítélik (jogerőre emelkedik: 1954. jan. 15.) Péter és Csapó Andor életfogytiglani börtönt kap, társaik (Tímár István, Károlyi Márton, Décsi Gyula, Bálint István, Princz Gyula stb.) 2–15 évet

1953. dec. 29-én Balácsi Béla a Vizsgálati Főosztály vezetője, államvédelmi ezredessé léptették elő.

Dokumentumok

Szabó Károly vizsgálati fogsága 1953. április 7. - 1953. november 15.

Őrizetbevétel
ideje, oka: 1953. április 7.
Politikai gyilkosságban való
részvétel gyanuja.

1953. november 15-én szabadláb-
ra helyezték a BP. 103. pontja
alapján, mivel a nyomozási-vizs-
gálati eljárás során megállapi-
tást nyert, hogy nem követte el
a bűncselekményt.

Az őrizetbevétel Stöckler Lajos következő vallomása alapján történt:

"Szabó Károly 1945 januárban segédkezett Szalai Pálnak Raoul Wallenberg svéd követségi titkár meggyilkolásában".

Hogyan lehetséges, hogy Stöckler, akinek nyolctagú családját Szabó Károly 1945 január 8.-án megmentette 1953-ban, vallomásában megmentőjét a Wallenberg gyilkosságban való részvétellel terhelte? Wallenberg meggyilkolásával korábban Stöckler Lajost és Domonkos Miksát vádolták. Domonkos Miksa az állambiztonsági vizsgálat kínzásait nem élte túl, Stöckler Lajos elméje a kínzások következtében elborult, élete végig ápolásra szorult.

Pesti Izr. Hitközség
VII. Síp-utca 12.

T. Szabó Károly úrnak
Svéd kir. követség tisztviselője
Budapest

Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy hálás köszönetünket tolmácsoljuk Önnek azokért a felejthetetlen szolgálatokért, amelyeket az elmúlt év december eleje óta az akkor oly szorongatott helyzetben lévő budapesti zsidóknak teljesíteni szíves volt. Mint azon idők tanúi tudjuk, hogy hamarjában számba sem vehető az a sok emberélet, amelyet megmenteni segített, amikor a zsidók melletti kiállítás tényleges életveszedelmet jelentett. Súlyt helyezünk rá, hogy ezt a mai levelünkkel kifejezésre juttassuk, hiszen Ön mindig önzetlenül és mindig a legnagyobb készséggel állt mellénk a legnagyobb baj idején.

Fogadja külön hálánkat azért a segítségért, amelyet 1945. év január 8-án azáltal nyújtott, hogy amikor az Üllői út 4. sz. alatt működő svéd követségi kirendeltség 154 főnyi személyzetével együtt Stöckler Lajos urat, a Zsidó Tanács tagját nyolc tagú családjával egyetemben elhurcolták, Szalai Pál úrral együtt rendőri riadóautóval és fegyveres karhatalommal sietett ennek a halálra ítélt csoportnak a kiszabadítására. — Ismételjük, hogy ezen idők tanúi vagyunk és tudjuk, hogy ez a kiállítás valóságos életveszéllyel járt, tehát a legkevesebb amit tehetünk, hogy formailag is tolmácsoljuk köszönetünket és a meggyötört emberek háláját.

Budapest, 1945. február 26.

Kiváló tisztelettel
Stöckler s. k. Földes s. k.

MOL/UMKL Gettó iratok 1. sz. doboz Másolat.

Levél 1945 február 26.: Stöckler Lajos 8 tagú családjának és 154 ember megmentéséről.

Ki volt Stöckler Lajos?

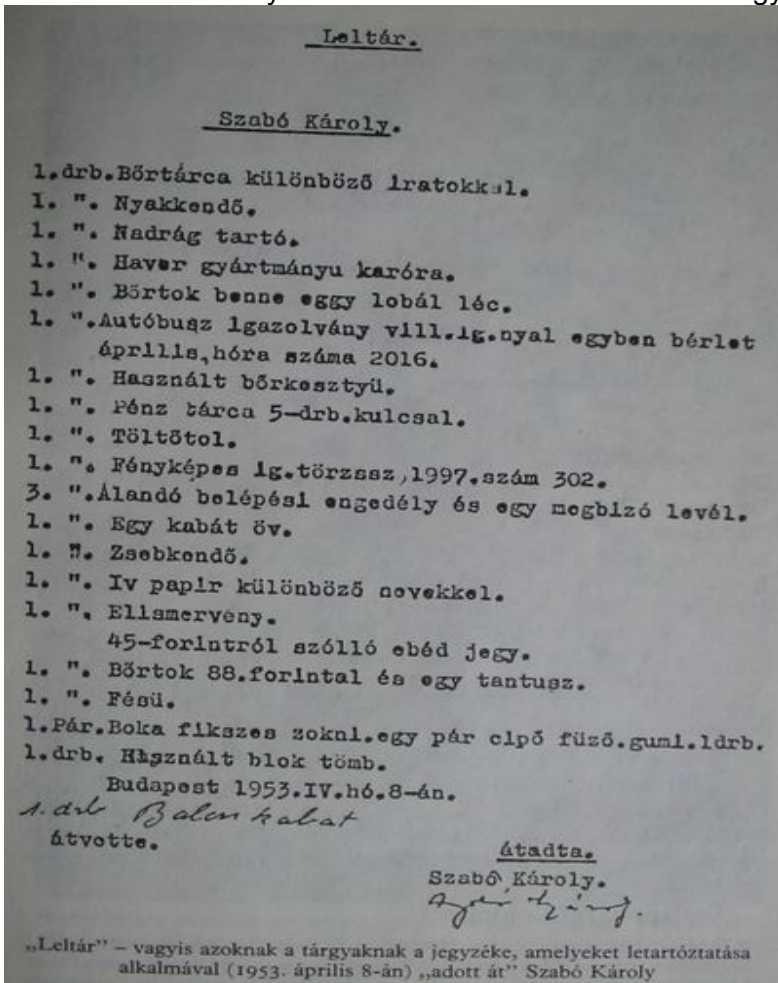

Stöckler Lajos (1897–1960) csipkegyáros, 1944. július 22-től a magyar hatóságok jóváhagyásával újjászervezett Zsidó Tanács tagja. Különösen aktív szerepet játszik a nyilas uralom idején mint az új Zsidó Tanács tényleges vezetője, amikor Stern Samu és a Zsidó Tanács más vezetői illegálitásban kényszerülnek.

Komoly szerepe van a „nagy” gettó élelmezésének, belső rendjének megszervezésében. 1945 és 1950 között a Pesti Izraelita Hitközség elnöke. 1950-ben koholt vádak alapján letartóztatják; a vádak között szerepel az is, hogy Domonkos Miksával együtt meggyilkolta Raoul Wallenberget. 1956-ban szabadul, elborult elmével hal meg Ausztráliában.

<http://www.hdke.hu/tudastar/enciklopedia/stockler-lajos>

"Leltár" Szabó Károly letartóztatása alkalmával átadott tárgyakról

történelmi TAG_Heuer óra a börtön "leltárában"

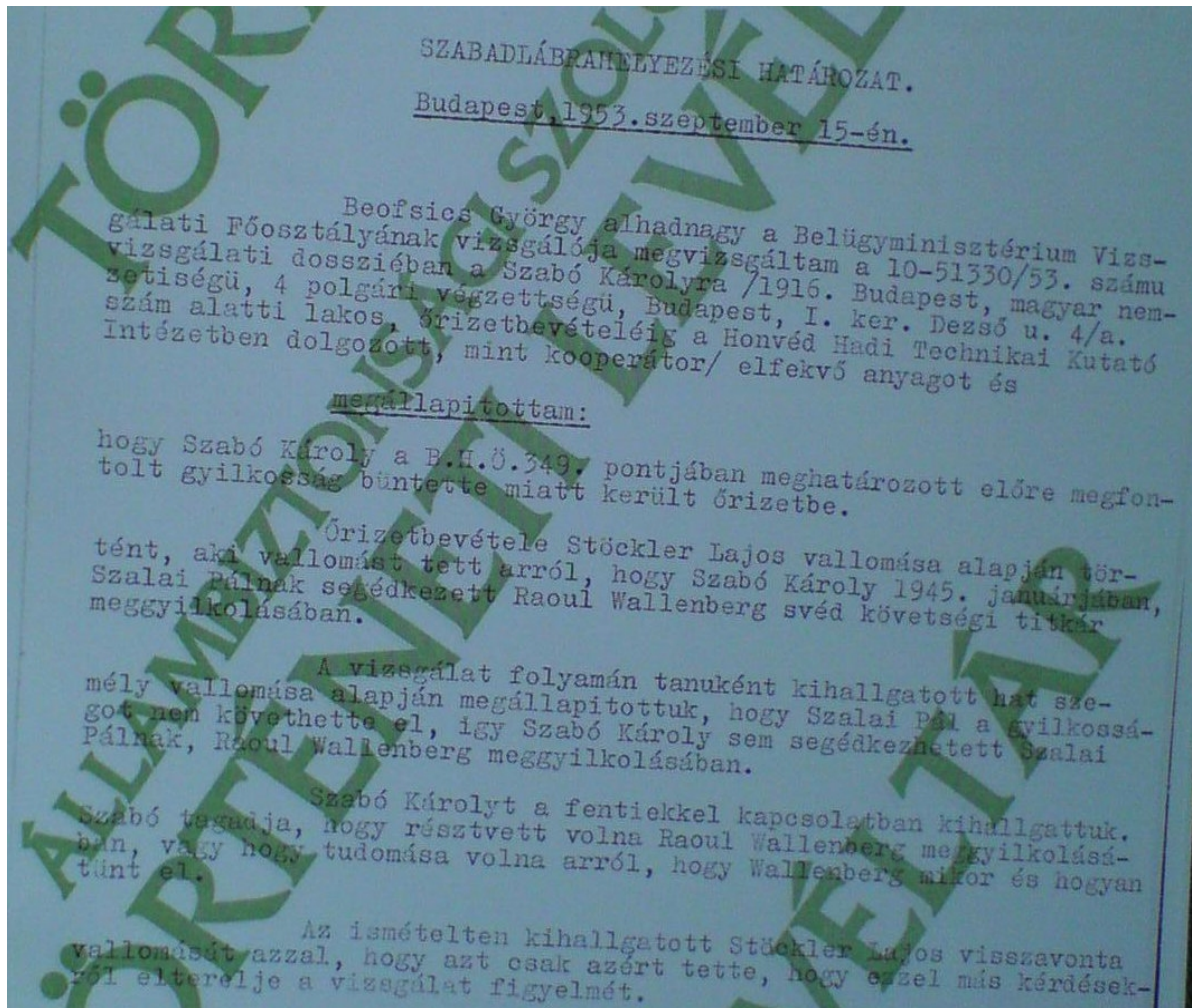

az eredeti logarléc a börtön "leltárában"

Szabadlábrahelyezési határozat 1953 szeptember 15,

- Stöckler Lajos már augusztus elején visszavonta terhelő vallomását. A szabadlábra helyezési határozat még másfél hónapig húzódott és a tényleges szabadulás csak november közepén volt lehetséges.

Faludy György regényében az **ávós** őrnagy beszéde jellemzi az 1953 szeptemberi szabadonbocsátások légkörét:

„A **Magyar Népköztársaság** nevében bocsánatot kérek öntől azért az igazságtalanságért, jogtalanságért és méltatlanságért, melyet el kellett szenvednie. ...figyelmeztetett, hogy a törvény hatévi fegyházbüntetést ír elő, amennyiben rabságunk körülményeiről, helyéről, okairól akár bármit is elárultunk. Azzal a jó tanáccsal szolgálhat, hogy a kérdezősködőket jelentsük fel, közvetlen hozzátartozóinknak pedig mondjuk, hogy tanulmányúton voltunk a Szovjetunióban.”

Pokolbéli víg napjaim, Faludy György ISBN 963-7815-00-7 önéletrajz Budapest Magyar Világ Kiadó, 1989

Bakos Pál (Bp.) államvédelmi ezredes, ügyész (1906 - 1962. február 23.)

Az államvédelmi szervek munkája feletti törvényességi felügyeletet ellátó Legfőbb Ügyészség Különleges Ügyek Osztályát vezető Bakos Pál értesítése Szabó Károlynénak.

Legfőbb Ügyészség.
071/1953. legf.ü. szám. Tárgy: Szabó Károlyné kérelme.
Szabó Károlyné,
B u d a p e s t.
[REDACTED]

Beadványára értesítem, hogy férje szabadlábra lett helyezve.
Budapest, 1953. október 6.

Bakos Pál s.k.
osztályvezető.

A kiadmány hiteléül
Bakos Pál
osztályvezető

A Legfőbb Ügyészség értesítése Szabó Károlyné címére – 1953. október 6-i dátummal – arról, hogy „férje szabadlábra lett helyezve”

1/2. osztály Szigorúan titkos!

Utasiítás.
Fogda parancsnokának

Utasiítom a fogda parancsnokát, hogy S z a b ó Károly
/: Budapest, 1916. anyja : Szabó Margit :/
..... őrizetéseket
helyezze szabadlábra 195³ évi szeptember hó 21 nap órákor.
Megjegyzés, egyéb utasiítás:

Budapest, 195³ szeptember hó 21 nap.

.....
államvédelmi alezredes,
osztályvezető

Balácsi Béla
Balácsi Béla
államvédelmi ezredes
főosztályvezető 2

Fenti utasiítás alapján nevezetteket elbocsájtottam 195³ évi október hó 21-én
..... órákor.

.....
fogdairoda vezető

Cseti György
fogdaparancsnok,
Államvédelmi főhadnagy

10484 (1953.09.01) A/5

Egymásnak ellentmondó dokumentumok a szabadlábra helyezésről. Végül is 1953 november 15. volt a tényleges dátum, nem szeptember 21. és nem október 6.

Miért húzódott a szabadlábra helyezés november közepéig? Az öt hónapos "vizsgálat" után két hónapra volt szükség a "vizsgálat" nyomait enyhíteni. A sebhelyek, forradások Szabó Károly élete végéig megmaradtak.

Megsemmisítési jegyzőkönyv 1954. január 15.

Belügyminisztérium
Vizsgálati Osztály

Megsemmisítési jegyzőkönyv.
Budapest, 1954. január 15.

Szabó Károly ügyében, az alábbi ügyszerkeket semmisítettem

1./	Jelentés	1953.IV.16.	2.	pld.	
2./	Jelentés	1953.III.28.	1.	"	
3./	Javaslat	1953.IV.16.	1.	"	
4./	Javaslat	1953.VIII.4.	3.	"	
5./	Össz.fogl.	1953.VII.3.	2.	"	
6./	Összefogl.	1953.VIII.19.	1.	"	
7./	Vizsg. terv.	1953.VI.15.	2.	"	
8./	Jkv.	1953.IV.24.	4.	"	/1.kézzel/
9./	Jkv.	1953.V.6.	5.	"	"
10./	Jkv.	1953.V.9.	4.	"	"
11./	Jelentés	1953.V.16.	4.	"	"
12./	Jkv.	1953.V.19.	3.	"	"
13./	Jkv.	1953.IV.9.	5.	"	"
14./	Jkv.	1953.IV.11.	5.	"	"
15./	Jelentés.	1953.IV.14.	4.	"	"
16./	Jkv.	1953.IV.8.	3.	"	"
17./	Vizsg.terv.	1953.VIII.22.	3.	"	"
18./	Javaslat	1953.IX.14.	2.	"	"
19./	Határozat.	1953.IX.15.	2.	"	"
20./	Összefogl.	1953.VIII.19.	3.	"	"
21./	Jelentés	1953.IV.7.	1.	"	"
22./	Jkv./tanu/	1953.IV.7.	1.	"	/kézzel/

Az AVH Beofsics György alhadnagy felügyeletével igyekezett gyorsan eltüntetni a "vizsgálati" nyomokat. A felsorolás szerint 22 "ügyszerkeket" (jegyzőkönyvet, vizsgálati tervet) már 1954 január 15.-én megsemmisítettek.

Beofsics György, alhadnagy, vizsgáló a Wallenberg koncepció perben és 76 további, hasonló múltú személy, a törvénysértésekben részt vett ÁVH-s 1962-ben még mindig a Belügyminisztérium állományában dolgozott.

Balácsi Béla a Vizsgálati Főosztály vezetője

A vizsgálat a Wallenberg gyilkosság ügyben 1953 szeptember 15.-én az ártatlanul gyanúsítottak többhónapos megkínzása után, eredmény nélkül lezárult. A „vizsgálat” vezetőjét Balácsi Béla őrnagyot 1953. dec. 29-én államvédelmi ezredessé léptették elő.

Az első gyanúsított Domonkos Miksa nem élte túl a "vizsgálatot", Stöckler Lajos gyanúsított elméje elborult, élete végéig, 1960-ig gyerekei ápolták. Szabó Károlyt és Szalai Pált Stöckler "vallomása" alapján vették őrizetbe miután Domonkos és Stöckler egészségi állapotuk miatt már nem voltak "alkalmasak" egy kirakatperre. Szalai Pál a vizsgálat végén, 38 évesen hófehér hajjal szabadult, Szabó Károly szabadulása után nem nyerte vissza egészségét, korán, csak 48 évesen meghalt.

Kopácsi Sándor önéletrajzában:

„Balácsi Béla annak a brigádnak volt a tagja, amely letartóztatta és megkínozta Rajk Lászlót és tagja volt annak a csapatnak, amelynek feladata a kivégzett Rajk holttestének eltüntetése volt. 1951-ben letartóztatta Kádár Jánost Balácsi fanatikus volt. Szilárdan hitt áldozatai bűnösségében és a rehabilitálásokat valamiféle politikai komédiának tekintette. Amikor felmerült Rajk nemzeti temetésének terve, minden dokumentumot megsemmisített a holttest helyére vonatkozóan. 1956-ban egy időre eltávolították az ÁVH-tól, de a szovjet tanácsadók segítségével a forradalom után visszatért, és egyik szervezője volt a Nagy Imre és társai elleni pernek. Leghőbb vágya volt, hogy Kádárt is belerántsa a perbe, aki a párt első titkára és miniszterelnök volt. A hatvanas években Kádárnak sikerült véglegesen eltávolítania, és a szokástól eltérően még csak nem is kárpótolta valamiféle jól fizetett állással. Balácsi hatalmát elveszítve, valódi fanatikusként kést ragadott maga ellen, először sikertelenül. A hetvenes években az egyik budapesti vásárcsarnokban találkoztam vele. Ismét kés volt a kezében, de most a görögdinnyét lékelte, amit új felesége — egy általa előzőleg annyira üldözött gazdag kulák lánya — társaságában árusított. 1975-ben Balácsi Béla öngyilkos lett.”

Balácsi Béla Moldova György könyvében (Aki átlépte az árnyékát. Kardos György életrajza.)

„Bevittek egy szobába – mesélte Kardos –, ahol egy Balácsi Béla nevű főhadnagy fogadott. Balácsi főhadnagy egyenest Péter Gáborhoz sietett a jegyzőkönyvvel. Farkas Vladimir jelenlétében kiadta az utasítást: Kardos szemtelenkedik! Adjatok neki egy akkora verést, amekkorát még senki sem kapott ebben a házban! Kardost eszméletlenülre verték, négyen vitték vissza a zárkájába.”

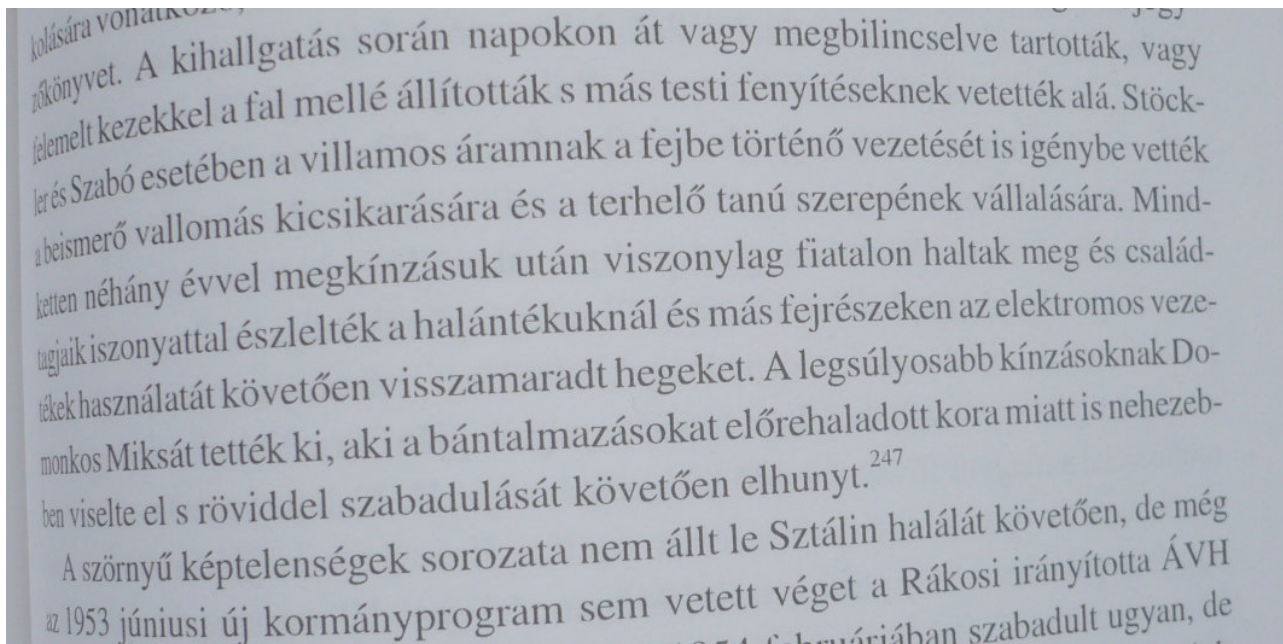
Életrajzi Lexikonban:

Balácsi Béla (Bp., 1921 - Bp., 1975): államvédelmi ezredes. Munkáscsaládból származott. Három polgárit végzett, tanult szakmája szerszámkészítő. Mint segéd a Csavarárugyárban dolgozott. 1935 és 1940 között a VI. ker.-i ifjúmunkás csoport tagja volt. 1942-ben katonai szolgálatra hívták be, ahonnan 1944 okt.-ében megszökött. A Demény Pál által irányított kommunista párt fegyveres ellenálló csoportjának vezetője lett. Sashalmon a Rex Filmgyár telepén az egységükre támadó nyilasokat tűzharcban megsemmisítették. 1944. dec. 6-án mint katonaszökevényt letartóztatták. A cellában öngyilkosságot kísérelt meg, ezért katonakórházba szállították, ahonnan 1945. jan. 2-án megszökött. A szovjet csapatok bevonulásáig bujkált, de már febr. 1-jén a Politikai Rendészeti Osztály nyomozójaként szolgálatba állt, itt 1947-ig nyomozó beosztásban volt. 1947-1950 között a kémelhárításnál dolgozott. 1956-ban az Államvédelmi Hatóság vizsgálati osztályának vezetője lett. 1953. ápr. 4-én őrnaggyá, 1953. dec. 29-én államvédelmi ezredessé léptették elő. 1947-1953 között minden jelentős államellenes ügy kivizsgálásában részt vett. Az 1956-os forradalom kitérését és az ÁVH feloszlását követően vidékre menekült. Nov. 4-e után a megtorlás vizsgálati teendőivel foglalkozott. 1957-jan.-jától a Nagy Imre és társai ellen indítandó per anyagához gyűjtötte a terhelő adatokat és vallomásokat. 1957. jún. 15-én Tömpe István, a belügymin. első helyettese állásából államtitkok elárulásának vádjával fegyelmi határozattal felfüggesztette. A Belügymin. állományából 1957. okt. 1-jén leszerelték. Balácsi Kádárral is szembefordult. Zöldsegárus lett, majd 1975-ban öngyilkos.

<http://mek.niif.hu/00300/00355/html/ABC00523/00726.htm>

A villamos áramnak a fejbe törő vezetése

A villamos áramnak a fejbe törő vezetése a Wallenberg gyilkosság koncepciójában

Szekeres József levéltáros könyve

Magyar Országos Levéltár

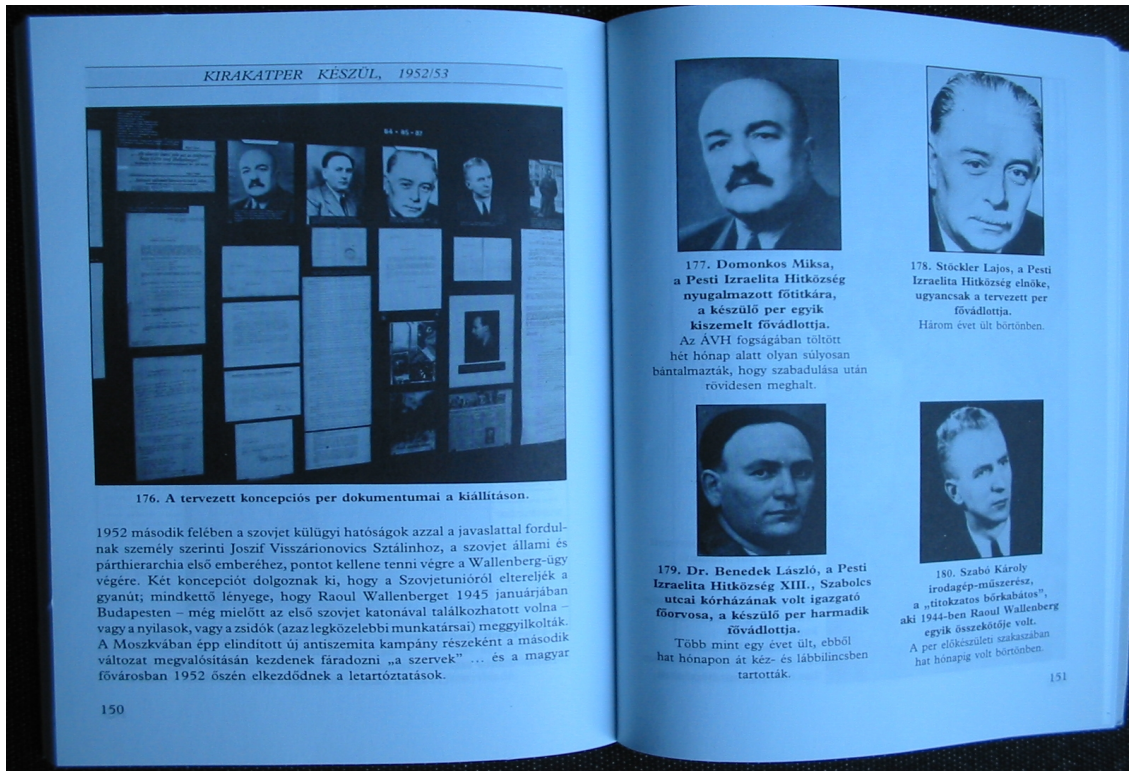
dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről

[ISBN 9637323147](#),

Budapest 1997- Várostartörténeti tanulmányok

Egy könyv és kiállítás a Wallenberg koncepció peréről

Ember Mária újságíró a rendszerváltás után, 1990-91-ben moszkvai levéltárakban az 1953-as Wallenberg koncepció per körülményeit kutatja. Magyarországon az egypártrendszer megvédte az elkövetőket. Az iratok tikosítását csak 1995-ben oldották fel.

Egy történelmi kiállítás az 1953-as koncepció per áldozatának fényképeivel, iratokkal, dokumentumok moszkvai, addig titkos forrásokból 1992 augusztus 4. - október 31. a Budavári Palota "A" épületben. A kiállítás képein balról jobbra: Domonkos Miksa, Dr. Benedek László, Stöckler Lajos, Szabó Károly.

1945 január 8.-án megmentettek fényképei

Az Üllői uti svéd védett ház lakóinak listája alapján sikerült több személlyel felvenni a kapcsolatot akiket apám, Szabó Károly 1945 január 8.-án a Dunába löbvéstől megmentett. Korányi Erwin neve hiányzik a lakólistáról. Korányi és felesége csak egy napot töltöttek a házban amikor elhurcolták őket. Korányi 2006-ban megjelent életrajzi könyvében megemlékezik apámról, Szabó Károlyról, így sikerült kapcsolatba kerülni vele.

Prof. Erwin K. Koranyi – 2010 Ottawa

Eva Löw - 1963 Zürich

Jenő Jakobovits – London 1954

*Elisabeth Jakobovits, Karoly Szabo
1963 London*

Employees of calculator company Brunsviga, Budapest 1940, from the left:

Vilmos Plachy,
Kalman Szemes, rescued in 1945,
Karoly Szabo the only christian person here,
Elisabeth Bojar, rescued in 1945

Vilmos Plachy, his jewish wife rescued 1945,
his daughter Sylvia is photographer in New York,

http://en.wikipedia.org/wiki/Sylvia_Plachy

Plachy is grandfather from Hollywood actor
Adrian Brody,

http://en.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody

Anna Szemes- wife of Kalman Szemes

*Lars Ernster (Ernster László) –
member of the Nobel Committee for
Chemistry*

*Karoly Szabo, Tibor Klaber, Anna Klaber, 1963
Basel*

Lajos Stöckler president of the Jewish Community in Budapest. His letter to Karoly Szabo from 1945. Letter was found in 2006 in the Hungarian National Archives:

„Karoly Szabo rescued January 8. 1945
154 persons, together with the family of
Lajos Stoeckler (7 persons) .”

Istvan Domonkos,
Professor Szabolcs Szita witness in 2010:
Domonkos and his Family
rescued January 8. 1945

Domonkos István

*Gabor Forgacs in 2007,
he was 17 years old
January 8. 1945 as he
rescued*

... 7/12-17 ...
 der Angestellten (und angehörige: Ehefrau, Ehemann, Kinder) die in
 der Ullői Strasse arbeiten und wohnen.

Name der Angestellten:	Familienmitglieder:	Name der Angestellten:	Familienmitglieder:
Bach Merian		Glücksthal Pálné	
Balabán Éva Mária		dr.Gonda Henrik	
Balabán Iara	Balabán Imréné Balabán Judit	dr.Gráf Tibor	
Bertha László	Bertha-Lászlóné	Gráner Ignác	
Bertha Lászlóné		Gráner Ignáczné	Gráner Agnes
Bárd Lipót	Bárd Lipótné	Hauser Lipót	Hauser Lipótné
Bihari Nándor	Bihari Nándorné	Havas Dezső	
Boros Lilla		Havas Dezsőné	
Broschfeld Ervinné		Havas Livia	
Buchtänder Endre		dr.Havas Károly	dr.Havas Károly
Buchbinder Endróné		Fejér Ernő	Fejér Ernőné dr.Fejér István
Czeisler György		Herskovits Rózália	
dr.Dónes István		Horvát István	
Ernstler Lászlóné		Jakobovits Jenő	Jakobovits J.
Ernstler László		Jánosi Engel Karienne	
Falk László		Kadellburger Gusztáv	
dr. Falvi János		Kelecsényi Elek	
Fenyő Béla		Kelomen László	Kelemen L.-né
Fleischmann Ottó		dr.Kende Béla	
Forgács Gábor		Kenedi Andor	
Forgács Pál		Kertes Vilmos	Kertes V.-né Kertes Pál
Forgács Vilmos	Forgács Vilmosné	Kláber László	
Fülöp-Gérgely Anna dr.		Kláber Lászlóné	
Gergely Vincze	Gergely Vinczóné	Klein István	Klein Istvánné
Glück Béla		Kling György	
Glück Lajos		Kling György Lengfelder Vilmos	
Glücksthal Pál		Löw Éva	
		dr.Löw Tiborné	

Wallenbergs office, rescued persons January 8. 1945,

witnesses contacted 1972 – 2008: Jakobovits, Löw, Klaber, Ernster, Forgacs, Steiner, Domonkos

Wallenberg elrablása - Ember Mária újságíró

*Ember Mária a Wallenberg kiállítás megnyitóján,
1992 augusztus, Budai Várpalota "A" épület*

Ki kértli és kéri, voltak-e idegen országokba küldött diplomaták között mellesleg felderítő, kikémlelő feladatokkal megbízott egyének is? Nem érezzük magunkat illetékesnek ugyan a kérdés eldöntésére, hány százalékos volt az arány 1944-ben Budapesten a maradék diplomáciai testületekben (hiszen a Magyarországgal hadban álló nemzetek, államok már régebben visszavonták követségeik munkatársait). Mindenesetre előttünk van abból az irattömegből, amelyet 1991 folyamán juttattak el a szovjet külügyi-belügyi szervek a stockholmi Svéd Királyi Külügyminisztériumnak, egy kimutatás - a magyar fővárosba akkreditált diplomáciai képviseltek „szigorúan titkos” címlistája, amelyet a 2. Ukrán Front SZMERS („Szmerty

spionam” = Halál a kémekre!) Elhárítási Főnökségének főnöke, Koroljov altábornagy, továbbá az Elhárítási Főnökség 2. osztályának helyettes vezetője, Petrovskij őrnagy juttatott el 1945. január 22-én az Elhárítási Főnökség operatív csoportja főnökének, Rinden alezredesnek az Elhárítási Osztály 18. Különleges Bizottsága útján. A melléklet tartalmazza Németország, Bulgária, a független horvát állam, Dánia, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Olaszország, Japán, Mandzsukó, Portugália, Románia, a Johannita Rend, a Vatikán, az önálló szlovák állam, Svájc, Törökország és végül Svédország érdeklődésre számot tartó épületeinek címét, végül pedig a következő megjegyzéseket:

„Fenti címjegyzék adatai abból a tájékoztató füzetből származnak, amelyet a Front Politikai Főnöksége Szlovákia rendkívüli követétől és meghatalmazott miniszterétől, SZPASEKtől, valamint a budapesti svéd követség letartóztatott titkárától, WALLEMBERGtől kapott.”

Hogy vajon miért volt „szigorúan titkos” az a címjegyzék, amelyet a szovjet elhárítás szakemberei bármelyik 1944-es budapesti telefonkönyvben megtalálhattak volna, annak indoka csak és kizárólag a szovjet viszonyok ismeretében fejthető meg: mint tudjuk, a telefonkönyv Moszkvában, merőben éberségből, nem volt nyilvános, hanem erre a célra kijelölt bódékban, erre a célra kijelölt tisztviselők néhány kopek befizetése ellenében közölték az érdeklődővel a keresett telefonszámot (vagy nem).

E dokumentum szerint tehát Raoul Wallenberg már le volt tartóztatva.

Wallenberg svéd diplomáciai útlevéllel érkezett 1944. július 9-én Budapestre. Nem volt hivatásos diplomata; 1935-ben az USA-ban, a Michigani Egyetemen (Ann Arbor) építészmérnöki diplomát szerzett, majd rövid banktisztviselői próbálkozás után élelmiszer export-import kereskedelemmel foglalkozott. Budapesti kiküldetését főnöke és üzlettársa, a Magyarországról elszármazott dr. Lauer Kálmán kezdeményezte dr. Marcus Ehrenpreis stockholmi főrabbi útján az amerikai Háborús Menekültügyi Bizottság (War Refugee Board) stockholmi megbízottjánál, Iver C. Olsennél. Hogy ebben az előkészületi szakaszban még ki mindenki kapcsolódott bele és milyen szervek részéről a budapesti „humanitárius akció” létrehozásába, arról Lévai Jenő számos részletet közöl Wallenberg-könyvében. [1]

Nem lehet tudni, vajon nem az keltette-e fel a szovjet elhárítás gyanúját Wallenberg személye iránt, hogy nem volt hivatásos diplomata. Noha útlevele - amelyet 1989 októberében a szovjet belügyi hatóságok „váratlanul megtaláltak” valamelyik börtönraktárban, és átadtak a bátyja keresésére Moszkvába érkezett Nina Lagergren asszonynak - teljesen szabályosan volt kiállítva a Svéd Királyi Külügyminisztérium által 1944. június 30-i dátummal. Per Anger egykori budapesti

svéd attasé, aki az 1992-es Wallenberg-kiállítás alkalmából Budapesten járt, elmondta e sorok írójának, hogy egészen addig, amíg Wallenberg szolgálati útlevele vissza nem került Stockholmba, és ő kézbe nem vehette, attól félt, hogy talán nem volt szabályszerűen meghosszabbítva Raoul Wallenberg eredetileg csak félévre kiadott diplomáciai útlevele - „és talán ezért vitték el az oroszok” -, de azután meggyőződhetett róla, hogy a budapesti svéd követség nem követett el mulasztást, Wallenberg letartóztatásának nem holmi adminisztratív nagyvonalúság volt az oka.

Tény, hogy a szovjet csapatok, pontosabban a SZMERS-alakulat kémelhárítási specialistái valósággal vadásztak a külföldi diplomatákra. Letartóztatták például Harald Feller svájci ügyvivőt, akinek a neve ott szerepelt a semleges hatalmak 1944. november 17-i, személyesen Szálasi Ferencnek eljuttatott és minden eddiginél élesebb hangú memoranduma alatt (a jegyzéket Angelo Rotta pápai nuncius és Carl Ivan Danielsson svéd követ november 17-én este adta át). E jegyzékben azt követelik a nyilas kormánytól, hogy „vonja vissza a zsidók (értsd: a budapesti és a munkaszolgálatos magyar zsidók - E. M.) deportálására vonatkozó határozatot és függesse fel a már folyamatban lévő intézkedéseket” oly módon, hogy „azok a szerencsétlenek, akiket házi tűzhelyeik mellől eltávolítottak, oda a legrövidebb időn belül visszatérhessenek”. Ebben a memorandumban valósággal zsaroló hangnemben figyelmeztetik a nyilas kormányt a szövetséges hatalmaknak a háború végeztével várható megtorló intézkedéseire.

Ugyancsak aláírta Feller - valamint a pápai nuncius, a svéd követ, továbbá Pongrácz gróf, ideiglenes portugál ügyvivő és Jorge Perlasca, az álspanyol ideiglenes ügyvivő; szerencsére ez utóbbiról a nyilasok nem tudták, hogy mindenféle felhatalmazás nélkül tevékenykedik - a semleges országok követeinek december 23-i, még élesebb hangú jegyzékét.

December 26-án - Lévai Jenő értesülései szerint - a Szabadság tér 12. szám alatti, akkor svájci követségi épületben (valójában az Amerikai Egyesült Államok követsége, amelyből a hadiállapot miatt az amerikai diplomaták távoztak, a svájciaknak pedig épp e hadiállapot következtében jelentős arányú idegen érdek képviselőt kellett átvállalni, és ezért igénybe vették a házat), megbeszélést tartottak „gyertyafény mellett” a Pesten tartózkodó diplomaták. A svájci követség részéről Harald Feller volt jelen, és állítólag ezen a tárgyaláson nyíltan beszéltek arról Wallenberggel, hogy ők ketten „igyekeznek majd valahogyan átjutni az oroszokhoz, azokat informálni a főváros lakosságának szörnyű helyzetéről és a város elfoglalását siettetni. Közvetlenül e megbeszélés után, december 29-én Harald Feller svájci ügyvivőt a nyilasok elfogták, és menyasszonyával, Perényi bárókisasszonnyal együtt az Andrássy út 47. alá hurcolták, és súlyosan bántalmazták.” [2]

A svájci konzulról, Carl Lutzról szóló monográfiában [3] olvassuk, hogy „1945. április elején a semleges követségek diplomatáinak az orosz csapatparancsnok utasítására el kellett hagyniuk Magyarországot. Lutz konzul, a felesége és svájci munkatársai együtt utaztak el a pápai nunciussal és annak kíséretével orosz katonai felügyelet alatt. A csoport összesen hetven tagú volt. Kalandos és veszélyes utazásban lett részük: hatnapos vonatút után megérkeztek Isztambulba, onnan egy kis gőzösön mentek tovább Lisszabonba (át az elaknásított Földközi-tengeren), s onnan tovább Madridon és Barcelonán át Genfbe. A svájci diplomaták közül hiányzott Harald Feller ügyvivő és Max Mayer - csak körülbelül egy év múlva engedték haza őket az oroszok.”

Könyvében a Svéd Vöröskereszt 1944-es magyarországi főmegbízottjának, Valdemar Langletnek a felesége, Nina Langlet [4] is beszámol arról, hogy a szovjet megszálló hatóságok végeérhetetlen és megalázó kihallgatásoknak vetették alá mintegy huszonöt napon keresztül ez emberbaráti svéd szervezet tagjait, mielőtt azok elindulhattak volna délnek, hogy Törökországon keresztül eljussanak északra, Svédországba - de hát meg kellett kerülniök a második világháború végjátékának lángjaival elárasztott fél Európát. 1945. szeptember 2-án érkeztek meg Göteborgba, és ekkor derült ki, hogy Raoul Wallenberg nincs köztük.

A stockholmi szovjet nagykövet ez időben Alexandra Kollontáj asszony volt, a Leninhez fűződő személyes barátsága miatt a régi bolsevik gárda legendás személyisége. Azt persze nem tudhatták róla Svédországban, hogy stockholmi pozíciója már csak látszólag befolyásos pozíció, s mihelyt visszahívják Moszkvába - ami nemsokára be is következett -, már végképp meg lesz fosztva a közbenjárás, az intézkedés minden lehetőségétől.

Raoul Wallenberg anyja - a mind mostanáig legjobb Wallenberg-monográfia, John Biermann könyve [5] szerint - 1945 „február folyamán érintkezésbe lépett a stockholmi szovjet nagykövettel, Alexandra Kollontájjal, aki megnyugtatta: ne aggódjon, Raoul biztonságban van a Szovjetunióban és hamarosan hazatér. Nagyjából ebben az időben Kollontáj hasonlóan nyilatkozott a svéd

külgyminiszter, Christian Günther feleségének. Még annyit hozzátett, hogy jobb volna, ha a svéd kormány nem csapna nagy lármát, mert ez csak késleltetné Wallenberg hazatérését. Magyarországon, március 8-án a budapesti zsidók és mindazok, akiknek okuk volt sorsával törődni, megdöbbenve hallották az oroszok ellenőrzése alatt álló Kossuth rádióból, hogy Wallenberget útközben Debrecen felé meggyilkolták, feltételezhetően magyar fasiszták vagy Gestapó-ügynökök. A svéd külgyminiszterium azonnal utasította Söderblom nagykövetet, hogy szerezzen bővebb információkat az oroszoktól. Gyekanoszov[6] ígéretet tett arra, hogy sürgős vizsgálatot indítanak a rádióhírrrel kapcsolatban. Ugyanekkor Kollontájt visszahívták Moszkvába más megbízással."

A szovjet források, amelyek 1989-91 között tárultak fel, igazolják Kollontáj asszony értesüléseit. Előkerült - hacsak nem későbbi hamisítvány - egy vonalas füzetlapra írt feljegyzés 1945. január 14-éről, Dmitrijenko őrmester kézírásos jelentése arról, hogy „Az általunk elfoglalt Benczúr utca 16. számú házban tartózkodik a budapesti svéd követség titkára, Raoul Wallenberg és gépkocsivezetője. (...) Wallenberg átadott egy Stockholmba címzett, német nyelvű táviratszöveget, amely nálam van. Kéri, közöljük, hogy az általunk megszállt területen tartózkodik. (...) Raoul Wallenberget és gépkocsivezetőjét elhelyeztük és védelem alá helyeztük. Várom utasításait” - jelenti Dmitrijenko nem a saját szolgálati felettségének, hanem a „Politikai Osztály Főnökének”.

Ha igaz, és nem hamisítvány, fennmaradt egy sajtécédulán - miközben a Szovjet Hadseregnek azért még tovább kellett vonulnia, és harcokban megtisztítania az utat Berlinig - egy bizonyos Afonyin számára a 18-as (?) lövészadosztályhoz (?) küldött parancs, amelyen két mondat áll: „Egyelőre nem továbbítani” és „Táviratot visszatartani”. Fennmaradt továbbá a Politikai Osztály Főnökének, a már említett Petrovskij őrnagynak 1945. január 23-án kelt kimutatása „a 2. Ukrán Front SZMERS szervei által 1945. január 1-20 között letartóztatott ellenséges ügynökökről”, s ezek közül kettő „a budapesti svéd követség munkatársa”, ezek közül egy svéd.

Szalai Pál, az az egykori nyilas ifjúsági vezető, aki 1937-ben a nyilas per egyik vádlottjaként együtt volt elítélve Szálasi Ferencsel, de csakhamar kiábrándult a mozgalomból és szakított a hungaristákkal, ám ennek ellenére vezető pozícióba került az 1944. október 15-i nyilas hatalomátvétel után (és ebben a minőségében mint a Nyilaskeresztes Párt rendőrségi összekötője bekapcsolódott Raoul Wallenberg zsidó-mentő tevékenységébe) elmondta e sorok írójának: „Wallenberg 1945. január 20-a táján üzent a Szent Domonkos utcai rendházból, hogy bajban van. De hát ki tudott volna neki akkor segíteni?!”

Lévai Jenő a könyvében megszólaltatja dr. Pető Lászlót, aki Wallenberg legrégebbi ismerőse volt Budapesten (egy svájci fiúinternátusból, a húszas évekből), és aki véletlenül az utolsó volt, aki látta; Petőnek 1945. január 17-én Wallenberg „elmondotta, hogy kitűnően bántak vele az Erzsébet királyné úton”, és hogy „a Zugló városrész felett parancsnokló Csernisev tábornok adta meg neki az engedélyt a debreceni útra”. [7]

Hogy mi történt ezután, arról több, a szovjet hadi- és börtönfogság legalább tíz évét átélte német zárkatárs mondott jegyzőkönyvbe néhány információt 1955-56 folyamán. Ezek a szovjet hatóságok által háborús bűnösnek tekintett és tízéves büntetésre elítélt német főtisztek, illetve diplomaták Konrad Adenauer nyugatnémet kancellár 1955-ben Moszkvában tett látogatását követően nyerték vissza szabadságukat és térhettek haza. Közülük tizenhét ember élte meg abból a talán még egyszer annyiból, akik zárkatársai voltak Raoul Wallenbergnek, illetve gépkocsivezetőjének, a magyar zsidó Langfelder Vilmos mérnöknek (akit Dmitrijenko őrmester jelentése szerint Wallenberggel együtt fogtak el a Benczúr utca 16. szám alatti házban, és aki vele együtt tűnt el). Az egyik német tiszt elmondja, hogy Langfelder zárkatársa volt, és a magyar fogoly elbeszélte neki: amikor Wallenberggel megérkeztek Moszkvába, előbb még egy kis városnéző sétára vitték őket, megmutatták nekik a moszkvai metrót is, a szocialista építőmunka eme büszkeségét, csak ezután zárult be mögöttük a Lubjanka börtön kapuja.

A szovjet szervek 1989-91 között átadták a svédeknek „a moszkvai Belső Börtön” iratai közül annak a jegyzéknek a másolatát, amely tanúsítja, hogy Wallenberg től egy hátizsákot vettek el 1945. február 6-án - és adták ki 1945. május 30-án, amikor a fogoly második moszkvai börtönébe, a Lefortovói börtönbe „továbbítattott”.

Wallenberg valóban hátizsákkal érkezett Budapestre - továbbá hálósákkal, viharkabáttal és revolverrel -, Per Anger attasé emlékezete szerint [8]; Lévai Jenő is többször emlegeti monográfiájában azt a hátizsákot. Hogy mit tartalmazott ez a hátizsák, az erre vonatkozó kimutatást a szovjet szervek nem találták meg. Langfeldertől egy bőröndöt vettek el, annak tartalmáról részletes leltár maradt fenn, a tartalék inggombokig bezárólag („5 db”).

Mi állapítható meg a Belső börtön néhány, véletlenül fennmaradt bejegyzéséből? A börtönkarton szerint annak az engedélynek a kelte, amelynek értelmében Raoul Wallenberg letartóztatható: január 19-e, vagyis öt nappal azt követően, hogy Dmitrijenko őrmester megtalálta őt és gépkocsivezetőjét a Benczúr utca 16. szám alatti villában. A moszkvai Belső börtönbe 1945. február 6-án érkeztek meg, ekkor vették el Wallenberg hátizsákját és állították ki a kartont. Első kihallgatása február 8-án éjjel 1 óra 05 perctől hajnali 4 óra 35 percig tartott, ekkor még bizonyos Szvercsik volt a kihallgatója. Langfeldert másnap, ugyancsak éjfél után fél kettőkor kezdte kihallgatni bizonyos Kuzmisin vagy Kuzmiskin, a procedúra hajnali 3 óra 40 percig tartott. Wallenberg is Kuzmisin vagy Kuzmiskin elé kerül 1945. április 28-án; ez délutáni kihallgatás, másfél órát tart. Langfeldert 1945. március 21-én szállítják át a Lefortovói börtönbe. Előadójuk továbbra is Kuzmisin, még 1947 márciusában, illetőleg júliusában is ő elébe vezetik a rabokat. Létezett azonban egy Kopiljanszkij nagy Kopeljanszkij nevű kihallgatójuk is, akiről annyit közölnek, hogy „a 3. sz. főosztály operatív meghatalmazottja”.

Hogy pontosan milyen feljegyzési naplóból, börtönfőkönyvből származnak ezek a bejegyzések, nem lehet tudni. Talán a folyosón ülő börtönőr rögzítette a rabok mozgását - miként a szovjet szállodákban a „gyezsurnaja” a vendégek járását-kelését -, és a rabnak azért kellett a bejegyzést sajátkezű aláírásával hitelesítenie, hogy utóbb bizonyítható legyen: a kihallgatásán nem verték agyon. Wallenberg írása szilárdabbnak látszik, Langfelderé megviseltebb, sőt, nála olyan személyiségváltozásra utaló jelet is láthatunk, mint neve első betűjének cirill abc szerinti írása...

Ez azonban már egy másik iratcsomóból kikerült aktákon tanulmányozható. A szovjet szervek ugyanis eljuttattak a svéd külügyminisztériumnak egy olyan másolatköteget is, amelyen korábban gondosan eltávolított aláírások voltak - tussal, tintával készakarva leöntött vagy csak kézzel kiikszelt tintapacák vagy x-ek sora alól hozták megint a felszínre, bonyolult restaurátori munka eredményeképpen Wallenberg vagy Langfelder aláírását. Ezek a bejegyzéseken, melyek az előbbieknél is nehezebben értelmezhetők és pusztán életjelként foghatók fel abból a korszakból, amikor még éltek, három kivágotat érdemes alaposabban szemügyre venni. Az egyik Langfelder aláírása 1946. július 3-áról, a másik Wallbergé 1946. augusztus 30-áról és a harmadik Langfelder aláírása 1946. július 17-éről. Az időközben eltelt két hét alatt Langfelder írásának tengelye megváltozott, és a neve nem a latin abc betűjével kezdődik. Wallenberg írása változatlanul ugyanaz, amilyenek a budapesti svéd követség által kiadott igazolásokról ismerjük.

Wallenberg állítólag 1947. július 17-én halt meg a börtönben. Az erről szóló „Raport” (jelentés) így hangzott:

„Szigorúan titkos!

A Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériuma Főparancsnokának

V. Sz. Abakumov elvtársnak

Jelentés

Jelentem, hogy az Ön által jól ismert Valenberg nevű fogoly ma éjszaka cellájában váratlanul elhunyt, feltehetően szívroham következtében.

Az Öntől kapott utasítás értelmében, mely szerint személyesen kell gondját viselnem Vallenbergnek, kérem utasítását arra vonatkozólag, kit bizzunk meg a halál okának megállapítását célzó boncolással.

A börtön egészségügyi szolgálatának vezetője

Szmolcov

orvos-ezredes”

47. VII. 17.

A jelentésen Szmolcov kézírásával az alábbi megjegyzés olvasható:

„Jelentettem személyesen a Miniszternek. Utasítás: a tetemet boncolás nélkül hamvasztani.

VII. 17. Szmolcov”

Langfelder halálára vonatkozólag azt közli a Szovjetunió külügyminisztériuma J. V. Andropov budapesti szovjet nagykövettel 1957. szeptember 17-én, hogy: „Illetékes szovjet szervek gondosan megvizsgálták a Langfelder Vilmos magyar állampolgárral kapcsolatos anyagokat. Sajnos, a Szovjetunióban való tartózkodásának körülményeire vonatkozólag nem sikerült adatokat fellelni. Joggal feltételezhető, hogy a Langfelderre vonatkozó anyagokat a Wallbergre vonatkozó anyagokkal egyetemben a Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériuma volt vezetőinek utasítására megsemmisítették. A Lubjanka-börtön foglyainak egyik fennmaradt névjegyzékében azonban szerepel Langfelder neve a következő megjegyzéssel: "1948. március 2-án meghalt".

Volt rabtársai közül azok a német tisztak, akik 1955-ben hazakerültek, úgy emlékeznek, hogy

Langfeldert - Wallenberg vélelmezhető halála után - elszállították a Lefortovói börtönből. Vélhetően rá vonatkozik az az iratok között elfekvő, egy elrongyolódott papírlapról készített xerox-másolat, amelyen név nem áll, csupán ez a jegyzet:

„Holmija rendben átvéve.

1947. július 23.

Szigno.”

Az orosz szövegeket Előd Nóra fordította.

A szerző köszönetet mond a Soros Alapítvány „Tényfeltáró újságírás”-pályázatán elnyert féléves ösztöndíjért.

Mellékletek

1. A SZMERS kísérőlevele a követségek címlistájához
2. Dmitrijenko őrmester jelentése
3. „Táviratot nem továbbítani”
4. A SZMERS jelentése a letartóztatottakról
5. Wallenberg-től elvették a hátizsákját
6. Wallenberg börtönkartonja
7. Langfeldertől elvették egy bőröndöt
8. Langfelder bőröndjének tartalma
9. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. február 8.)
10. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. április 28.)
11. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1947. március 11.)
12. Langfelder kihallgatásának nyoma (1947. július 22.)
13. Három aláírás összehasonlítóképpen
14. Szmolcov jelentése
15. „Holmija rendben átvéve”

1. melléklet: A SZMERS kísérőlevele a követségek címlistájához

Szigorúan titkos

A 2. UKRÁN FRONT SZMERS ELHÁRÍTÁSI FŐNÖKSÉGE OPERATÍV CSOPORTJA

FŐNÖKÉNEK, Budapest

Rinden alezredes et-nak

(A SZMERS ELHÁRÍTÁSI OSZT. 18. KÜLÖNL. BIZOTTSÁGÁN KERESZTÜL)

Mellékelten megküldöm a Budapesten működő diplomáciai képviseltek címjegyzékét, operatív felhasználás céljából.

MELLÉKLET: a szöveg szerint, 3 lap.

A 2. Ukrán Front SZMERS ELHÁRÍTÁSI FŐNÖKSÉGÉNEK FŐNÖKE

/KOROLJOV/ altábornagy

A 2. Ukrán Front SZMERS ELHÁRÍTÁSI FŐNÖKSÉGE 2. osztálya h. VEZETŐJE

/PETROVSZKIJ/ őrnagy

1945. január 22.

1689/2. sz.

Konovalov mb.

2. melléklet: Dmitrijenko őrmester jelentése

Szigorúan titkos

A Politikai Osztály Főnökének

Az általunk elfoglalt BENCZUR U. 16. sz. házban tartózkodik a budapesti svéd nagykövetség titkára RAOUL WALLEMBERG és gépkocsivezetője.

A nagykövetség többi tagja DANIELSSON meghatalmazott követ vezetésével BUDÁN tartózkodik. A nagykövetség fő épülete a 12. kerület GYOPÁR u. 8. sz., ahol BERG attasé is lakik.

A nagykövetség Budapesten a központi GETTÓ és az ún. „IDEGEN GETTÓ” területén lakó zsidó nemzetiségű személyek érdekeit védi.

A nagykövetség a városban kilenc irodával rendelkezik.

Ezek: 8. kerület ÜLLŐI út 4.; ugyanazon kerület HARMINCAD u. 6.; ugyanott ARANY JÁNOS u. 16.; ugyanott KLOTILD u. 3.; ugyanott SZEMÉLY-NÖK u. 21.; ugyanott TÁTRA u. 6.; hatodik kerület RÉVAI u. 16.; ugyanott JÓKAI u. 1.

Wallenberg átadott egy STOCKHOLMBA címzett német nyelvű táviratszöveget, mely nálam van. Kéri, közöljük, hogy az általunk elfoglalt területen tartózkodik; a nagykövetség többi tagja és egy NILS-SON nevű egyén a megszállt területen van.

Ezen személyek sorsa ismeretlen. RAOUL WALLENBERGET és gépkocsivezetőjét elhelyeztük és védelem alá helyeztük.

Várom utasításait.

Dmitrijenko

45. I. 14.

3. melléklet: „Táviratot nem továbbítani”

18 = Afonyinnak

egyelőre nem továbbítani

táviratot visszatartani

4. melléklet: A SZMERS jelentése a letartóztatottakról

TÁJÉKOZTATÓ

A II. Ukrán Front SZMERS szervei által 1945. január 1-20. között letartóztatott ellenséges ügynökökről

Letartóztatva összesen - 48 fő. Ebből:

A német felderítés ügynöke - 39

A magyar felderítés ügynöke - 7

Német kémelhárító szervek ügynöke - 2

A letartóztatott ügynökök megoszlása képzettség szerint:

Híradós ügynök - 4

Felderítő ügynök - 2

Konspirációs lakást tartott fenn - 1

Terrorista diverzáns - 39

A kivont ügynökök nemzetiségi megoszlása:

Magyar - 44

Csehszlovák - 1

Ukrán - 1

Orosz - 1

Örmény - 1

Az ellenséges ügynökök és diverzánsok ártalmatlanná tétele során elkobzott fegyverek, robbanóanyagok és technikai eszközök:

Mozgó rádióállomások a hozzájuk tartozó kóddal és rejtjelrendszerrel - 4

Golyószóró - 11

Ismétlő puska - 49

Géppisztoly - 12

Pisztoly - 8

Gránátvető - 2

Töltény - 42,7

Pisztolytöltény - 1.000

Különféle akna

és gránát - 400

Robbanóanyag - 167 kg

Egyéb javak és felsz. tárgyak

Továbbá a fenti időszakban letartóztatásra került 5 fő a magyar felderítőszervek hivatalos állományából és 3 fő a diplomáciai testületek állományából.

Ezen belül:

A budapesti Svéd

Követség munkatársa - 2

A romániai Magyar

Konzulátus munkatársa - 1

Ezek nemzetiségi megoszlása:

Magyar - 6

Svéd - 1

Szlovák - 1

II. UKRÁN FRONT SZMERS KÉMELHÁRÍTÓ FŐNÖKSÉGE 2. OSZTÁLYÁNAK POLITIKAI FŐNÖKE

(PETROVSZKIJ)

őrnagy

1945. január 23.

5. melléklet: Wallenberg-től elvették a hátizsákját

Wallenberg nevét tartalmazó bejegyzés a letartóztatottak nyilvántartásba-vételi naplójából,

1945. február 6.

Sorsz.:

Szem.tárgyak, okm-k átv. kelte: 45. II. 6.

Nyugta sz.: 205 holmi

Tul. családi, apai, utóneve: Wallenberg Raoul Gusztav

Csom. sz.: (szem.tárgy), csom.esz.(bőrönd, láda, batyu), pénz, értéktárgyak: Hátizsák 1 db.

Milyen okm-kal rendelk.:

a javakat, értéktárgy., pénzt átvevő: (Aláírás)

Javak mikor kerültek áll. alapba, ill. a tulajd-nak kiadásra; rendelk.sz.; továbbított okm-k csatolási old. száma:

Továbbítás helye, ideje: 45. V/30. Lf (= Lefortovó)

Leadó raktáros neve: (Aláírás)

6. melléklet: Wallenberg börtönkartonja

Családi neve: Wallenberg

Keresztneve: Raoul

Atyai neve: Gusztáv

Születési éve: 1912

Születési helye: Stockholm

Címe: Budapest, Gyopár utca 3.

Foglalkozása: diplomáciai megfigyelő

Munkahely: budapesti Svéd Követség

Pártállása: pártonkívüli

Nemzetisége: svéd

Állampolgársága: svéd

Letartóztatva: 1945. január 19-én

Szovjet Állambiztonsági Népbiztosság

Moszkvai Belső Börtöne

Dátum: 1945. február 6.

7. melléklet: Langfeldertől elvettek egy bőröndöt

Sorsz.:

Szem.tárgyak, okm-k átv. kelte: 45. II. 6.

Nyugta sz.: 206 holmi 18. leírás

Tul. családi, apai, utóneve: Langfelder Vilmos Karlovics

Csom. sz.: (szem.tárgy) csom.esz.(bőrönd, láda, batyu) pénz, értéktárgyak: Bőrönd 1 db.

Milyen okm-kal rendelk.:

a javakat, értéktárgy., pénzt átvevő: (Aláírás)

Javak mikor kerültek áll. alapba, ill. a tulajd-nak kiadásra; rendelk.sz.; továbbított okm-k csatolási old. száma:

Továbbítás helye, ideje: 45. III. 30. Lf (= Lefortovó)

Leadó raktáros neve: (Aláírás V. Mihajlov)

8. melléklet: Langfelder bőröndjének tartalma

A Lefortovói börtön 265. sorszámmal jelzett nyugtájának másolata Langfelder Vilmos holmijának felsorolását tartalmazó melléklettel, 1945. március 21. keltezéssel, Langfelder aláírásával

17. sz. nyomt. Kiadandó a fogvatartottnak

A fogvatartott holmijának, értéktárgyainak jegyzéke

Kiáll. 4 pl.-ban

ÁBNB* LEFORTOVÓI BÖRTÖN

1945. III. 21.

265. sz. nyugta másolata

Átvéve Langfelder Vilmos Karlovicstól

Sorsz.:

Megnev.:

Mennyiség (Dbsz. Súly [kg. gr.]

Valuta, egyéb értékpapír:

Megjegyzés: Tárgyai 1. ponttól 28. pontig bezárólag felsorolva

A börtön parancsnoka

Átvevő raktáros

A jelen nyugtában feltüntetett adatok hitelességét tanúsítom.

A nyugtát átvettem (Langfelder) fogvatartott aláírása

*ÁBNB = Állambiztonsági Népbiztosság

Langfelder Vilmos Karlovics letartóztatott holmijának leírása

Lefortovó ... (tovább olvashatatlan)

1945. III. 20.

Sorsz. Megnevezés

1. bőrönd fek. bőr kéztáras 1 db.

2. nadrágszűj 2 db.

3. nyakkendő színes selyem

4. tollkés 4 pengével 1 db.

5. borotva ? 1 db.

6. borotválkozó ecset 1 db.

7. borotválkozó tálka 1 db.

8. (olvashatatlan)

9. cigarettatárca fém 1 db.

10. tükör kerek 1 db.

11. kefe ? kicsi

12. vonalzó számbeosztásos 1 db.

13. ? szétnyitható 1 db.

14. konzervnyitó fém 4 db.

15. zseblámpa törött 1 db.

16. ? fém 1 db.

17. nagyítólencse 1 db.

18. fenőszűj borotvához 1 db.

19. cipőpaszta fek. 1 doboz

20. hajháló 1 db.

21. inggomb 5 db.

22. tégely kicsi lezárt 3 db.

23. (olvashatatlan)

24. borotválkozó pamacs 1 db.

25. timsó 1 db.

26. állvány fém 1 db.

27. fém körömtisztító 1 db.

28. tégelyek 2 db.

Leadta

szolg. raktáros

45. III. 20.

Megjegyzés (Köv. oldalon kéziratos bejegyzés): A holmit hiánytalanul átvettem 47. VII. 23.

(aláírás)

9. melléklet: Wallenbergre vonatkozó bejegyzés a Belső börtön kihallgatási naplójában, 1945. február 8.

Sorsz. : 107

Letartóztatott csal. neve, nevei kezdőbetűi: Wallenberg R. G.

Kihallg-t elrendelő neve: Szvercsik

Oszt., Szobasz.: áll.bizt.* 48/8

Kihallg-ra ind. ideje (óra, perc): 1 05

Kihallg-ról visszaérek (óra, perc): 4 35

Kihallgatott aláírása visszaérek. után: Raoul Wallenberg

* - feltehetőleg „állambiztonsági” + szobaszám

10. melléklet: Wallenbergre vonatkozó bejegyzés a Belső börtön kihallgatási naplójában, 1945. április 28.

Sorsz.: 63

Letartóztatott csal. neve, nevei kezdőbetűi: Wallenberg R. G.

Kihallg-t elrendelő neve: Kuzmisin

Oszt., Szobasz.: áll.bizt.* 481/a

Kihallg-ra ind. ideje (óra, perc): 15 35

Kihallg-ról visszaérek (óra, perc): 17 00

Kihallgatott aláírása visszaérek. után: Raoul Wallenberg

* - feltehetőleg „állambiztonsági” + szobaszám

11. melléklet: Wallenbergre vonatkozó bejegyzés a Belső börtön kihallgatási naplójában, 1947. március 11.

Sorsz.: 33

Letartóztatott csal. neve, nevei kezdőbetűi: Wallenberg R. G.

Kihallg-t elrendelő neve: Kuzmisin

Oszt. Szobasz.: 3-21.671

Kihallg-ra ind. ideje, óra perc: 14 15

Kihallg-ról visszaérek., óra perc: 16 00

Kihallgatott aláírása visszaérek. után: Raoul Wallenberg

12. melléklet: Langfelder Vilmosra vonatkozó bejegyzés a Belső börtön kihallgatási naplójában, 1947. július 22.

Sorsz.: 58

Letartóztatott csal. neve, nevei kezdőbetűi: Langfelder V. K.

Kihallg-t elrendelő neve: Kuzmisin

Kihallg-ra ind. ideje, óra perc: 21 30

Kihallg-ról visszaérek., óra perc: 22 00

Kihallgatott aláírása visszaérek. után: Langfelder

1. Lévai Jenő: „Raoul Wallenberg regényes élete, hősi küzdelmei, rejtélyes eltűnésének titka”, Magyar Téka, Budapest, 1948.

2. Lévai, idézett mű, 211. old.

3. Alexander Grossman (Groszmann Sándor): „Nur das Gewissen - Carl Lutz und seine Budapester Aktion” (Csak a lelkiismeret parancsára - Carl Lutz és budapesti tevékenysége), 1986, Im Waldgut Kiadó, Wald (Svájc), németül, 189. old.

4. Nina Langlet: „A svéd mentőakció, 1944.”, fordította Hannach Ágnes, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1988. (131-132, 148, 155-156. old.)

5. John Biermann: „Righteous Gentile - The Story of Raoul Wallenberg - Missing Hero of the Holocaust” (Tisztességes keresztény - Raoul Wallenbergnek, a Holocaust odaveszett hőisének története), 1982 London, Penguin Könyvkiadó. Magyarul „ABC” szamizdat kiadásban, 1985-ben, a fordító nevének feltüntetése nélkül jelent meg. (Az idézett rész a 63. oldalon.)

6. Vlagyimir Georgijevics Gyekanoszov, ekkor szovjet külügyminiszterhelyettes állítólag Lavrentij Pavlovics Berija kedveltje volt, s az ő jóindulata révén került 1938 júliusában az Állambiztonsági Népbiztosság Külügyi Osztályának élére mint Berija grúziai honfitársa. „Az a nagyszámú halálos ítélet, amelyet ő hajtatott végre a húszas évek elején a Kaukázusban, 'a bakui hóhér' címet hozta meg neki, vérszomjas ébersége pedig a sztálini terror éveiben a grúziai népbiztosok tanácsának helyettes vezetőjévé való kinevezést. Gyekanoszovnak semmiféle tapasztalata nem volt a külügyek terén, és ő lett a külügyi osztály első olyan vezetője, aki sohasem járt a Szovjetunió határain kívül. De mindennek ellenére csakhamar nagyobb szerepet játszott a szovjet külpolitikában, mint bármelyik, nála sokkal tapasztaltabb elődje. A következő két évben külügyi népbiztos-helyettes, majd berlini nagykövet lett.” 1953. december 24-én Berijával együtt titkos perben halálraítélte a Szovjet Legfelsőbb Bíróság „a kapitalizmus felélesztésének és a polgárság szerepének visszaállítására tett kísérletben való tevékeny részvételért”. Minderről: Christopher Andrew és Oleg Gordievsky: „KGB - The Inside Story” (A KGB belülről nézve), 1990 London, Hodder és Stoughton Kiadó.

7. Lévai, idézett mű, 219. old.

8. Per Anger: „With Wallenberg in Budapest”, 1981. Holocaust Library, New York (50. Old.)

Kapcsolat: Budapest Főváros Levéltára, 1139 Budapest, Teve utca 3-5

E-mail: bfl@bparchiv.hu

Egy újságrészlet 2010.10.05.

Wallenberg koncepció per, 1953

Wallenberg halálával kapcsolatos koncepció per terveztek 1953 elején Budapesten. Csak az 1990-es években, Ember Mária a Magyar Nemzet újságírója kutatásának nyomán kerültek a tények és dokumentumok nyilvánosságra.

Wallenberg három vacsoravendége utolsó estéjén Budapesten: Dr. Fleischmann Ottó, Szabó Károly és Szalai Pál 1945. január 12-én a svéd követségen, a Gyopár utcában. A következő napon, 1945. január 13-án Wallenberg szovjet fogságba került.

A koncepció 1953-ban: Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt, Budapesten keresendők, nem a Szovjetunióban. Dr. Benedek László, Stöckler Lajos, Domonkos Miksa, Szalai Pál és Szabó Károly kerültek fogságba. Szabó Károlyt 1953. április 8-án az utcán fogták el, nyomtalanul eltűnt, családja több hónapig semmit nem tudott róla.

Gerő Ernő Rákosihoz írott feljegyzésében, 1953. március 1-jén: "A kihallgatások anyagából világos, hogy a két világháború közti Zsidó Tanács tagjai valamennyien Gestapo ügynökök voltak. (...) A tárgyaláson majd ki fog derülni, hogy nem antiszemitizmusért tartóztattuk le őket, hanem mert Gestapo ügynökként a szegény zsidók gyilkosai és amerikai imperialista kémek." Gerő elgondolásából eredt az a fantazmagória is, hogy (a szovjetek által 1945-ben elhurcolt) Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt keresendők".

Sztálin halálát követően több hónap késéssel, csak Berija kivégzése után állították le a titkos per, a kirakatperben fogvatartott személyeket elengedték, az iratokat titkosították, Domonkos Miksa nem élte túl, szabadlábon belehalt az elszenvedett kínzásokba.

http://bfl.archivportal.hu/id-126-ember_maria_wallenberg_elrablása.html

Mellékletek Wallenbergről (moszkvai levéltárakban, Ember Mária kutatása)

1. A SZMERS kísérőlevele a követségek címlistájához
2. Dmitrijenko őrmester jelentése
3. „Táviratot nem továbbítani”
4. A SZMERS jelentése a letartóztatottakról
5. Wallenbertől elvették a hátizsákját
6. Wallenberg börtönkartonja
7. Langfeldertől elvettek egy bőröndöt
8. Langfelder bőröndjének tartalma
9. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. február 8.)
10. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. április 28.)
11. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1947. március 11.)
12. Langfelder kihallgatásának nyoma (1947. július 22.)
13. Három aláírás összehasonlításaképpen
14. Szmolcov jelentése
15. „Holmija rendben átvéve”

Fél évszázadig a titoktartás homálya fedte el az AVH 1953-ban elkövetett bűneit és megvédte az elkövetőket a belügy mocsarában.

Egy rövid szövegrészlet, elkészített, 2006-os interview egy áldozat Domonkos Miksa fiával az 1953-as eseményekről. Domonkos Miksa apám Szabó Károly egyik rabtársa volt 1953-ban egy Wallenberg koncepció per előkészületeiben. Sztálin halála vetett véget a tervezett kirakatpernek.

„Apámat elhurcoltak azzal, hogy csak egy kis meghallgatásra viszik...”

Domonkos István nal beszélget Várnai Pál 2006. február

– Mikor és milyen körülmények között vitte el édesapját az ÁVH?

– 1953. április 7-én, kora hajnalban mintegy fél tucat ávéhás jelent meg ebben a házban, ahol most beszélgetünk. Apámat elhurcolták azzal, hogy csak egy kis meghallgatásra viszik, de pár óra múlva apám nélkül tértek vissza. Mindent felforgattak, rengeteg iratot elvittek. Ezután hosszú ideig semmi értesítést nem kaptunk, hogy hol van, él-e, részesíthető e jogi védelemben? Mindent megpróbáltam, ügyészséghez fordultam, de sehol sem kaptam kielégítő választ. Ha jól emlékszem, 1953. november 13-án meglátogattok minket egy ávéhás, „beszölt” anyámnak, hogy kérem, „az ön férje most már szabad ember, kiengedtük, de hát egészségileg egy kicsit leromlott az állapota, az István kórházban van, ott megnézhetik”. Nem akarom részletezni, mit is éreztünk. A húgommal együtt bementünk a kórházba, és apámat borzalmas állapotban találtuk. Száz-száztíz kilós, nagyszerű izomzatú ember volt korábban, ám egy összetöpörödött, nyomorék ember feküdt az ágyon, a kínzások következtében leromlott állapotban, szinte magánkívül. Mint utóbb a leletekből kiderült, a vörösvérsejtek száma vészesen lecsökkent. Az ávósok éjszaka vitték be, és az ügyeletes orvos először nem akarta átvenni, mivel apám nevét sem voltak hajlandók megmondani. Egy kis telefonálás, hercehurca után azonban beleegyeztek, hogy felfedik apám kilétét. A kórházban egy hét alatt valahogy rendbe hozták (szerencsére dolgozott ott egy ismerős zsidó orvos), és apám valamivel jobban lett. Hazahoztuk, de arra, hogy megkérdezzük tőle, mi is történt vele, nem volt se időnk, se energiánk. Ebben az állapotában nem is akartunk ezzel próbálkozni. Néhány hét múlva kapott egy szívrohamot, és meghalt. Halála nyilván a börtönben okozott fizikai és lelki sérülések következménye volt.

Szabó Károly *(Wikipedia szócikk)*

Szabó Károly

([1916. november 17.](#) – [1964. október 28.](#)) műszerész, 1944-ben a svéd követségen [Raoul Wallenberg](#) munkatársa. 1953-ban a Wallenberg halálával kapcsolatos [koncepció](#)
[perben](#) jogellenesen fogságban volt

Szalai Pál és Wallenberg kapcsolata

Szabó Károly 1944 elején írógépműszerészként dolgozott a svéd követségnek. Előtte két évig az ukrán fronton volt sorkatona. A háború testileg és lelkiileg is megviselte. A svéd követségen Dr. Fleischmann Ottó orvos-pszichológussal került kapcsolatba, aki meggyőzte Szabó Károlyt, hogy vegyen részt az üldözöttek mentésében.

Szabó Károly iskolatársa, gyerekkori barátja [Szalai Pál](#) vezető pozícióba került a [nyilas hatalomátvétel](#) után. Szalai a [Nyilaskeresztes Párt](#) rendőrségi összekötője lett. [Szalai Pál](#) ellátta barátját rendőrségi igazolványokkal az embermentő munkákhoz.

[1944. december 24-én](#) a Gyopár utcai svéd követséget egy nyilas csoport lefoglalta, fosztogatták, a követség munkatársait elhurcolták a [gettóba](#). Szabó Károly visszaszerezte a követség épületét, az elhurcolt munkatársakat visszahozta[1] ezzel felhívta magára Wallenberg figyelmét. Az esemény következtében Szabó Károly megszervezett egy Wallenberg-Szalai találkozót.[2] Szalai Pál bekapcsolódott [Raoul Wallenberg](#) zsidó-mentő tevékenységébe.[3] A gettónak a megmentésében lényeges szerephez jutott, talán döntő szerephez. Szalai Pál posztumusz, 2009. 04. 07-én a [Világ Igaza](#) kitüntetését és a Bátorság érdemjelet kapta.[4][5][6]

1945 januári svéd mentőakció a Duna-parton

[1945. január 8-án](#) a svéd követség Üllői úti épületéből a nyilasok 154 embert elhurcoltak a Duna-part irányába ([Cipők a Duna-parton](#)). Fegyveres rendőrök a svéd követség alkalmazottjának, Szabó Károlynak a vezetésével kiszabadították az üldözötteket. A Jakobovits család tanúvallomása 1947-ben: „A Duna-parton arccal a víz felé álltak amikor a felmentés megérkezett”. [7]

A 154 megmentett között volt Stöckler Lajos és nyolc tagú családja,[8] a Jakobovits család, Ernster Edit[9] és László, Forgács Gábor, Steiner Jakob valamint édesanyja és testvérei, Löw Éva és Klaber Anna. Steiner Jakob apját nem sikerült megmenteni, már [1944. december 25-én](#) a nyilasok a Dunába lötték. Steiner Jakob apja magyar tiszt és 4 évig hadifogoly volt az [első világháborúban](#) az orosz fronton.[10]

Később Stöckler Lajos 1945-1948 között a budapesti [Izraelita Hitközség](#) elnöke lett, 1953-ban pedig a Wallenberg kirakatper egyik vádlottja [\[1\]](#). Ernster László [\[11\]](#) kémikus később Svédországban a [Nobel](#)-bizottság és a [Nobel](#) Alapítvány Igazgató Tanácsának tagja lett, Steiner Jakob biológus a jeruzsálemi egyetemen tanított, Löw Éva és Klaber Anna orvosok Baselben.

Korányi Erwin 2006-ban megjelent életrajzi könyvében megemlékezik 1945. január 8. éjszakájáról amikor megmenekült a nyilasoktól, a [Dunába](#) lövéstől. „Váratlanul megjelent rendőrök fegyvert fogtak a nyilasokra. Az egyik magas rangú rendőr [Szalai Pál](#) volt, aki [Wallenberggel](#) együttműködött. A másik rendőrtiszt a bőrkabátos Szabó Károly.” „A megmenekült csoportban láttam Stöckler Lajost is.” [\[12\]](#)

Brunsviga 1945 - 1949 és államosítás

Szabó Károly és Plachy Vilmos 1940 körül munkatársak [\[13\]](#) voltak a Brunsviga [számológépek](#) német vállalatnál Budapesten. A [világháború](#) után ők alapították újra a Brunsviga vállalat [\[14\]](#) magyarországi képviseletét az 1949-es államosításig. Az [államosítás](#) rajtaütésszerűen, a kora reggeli órákban, egyidejűleg több hasonló vállalatnál, kártérítés nélkül történt. A tulajdonosokat néhány napra, vád nélküli őrizetbe vették, megfélemlítésnek. A lakásukban az őrizet idején házkutatást tartottak. A könyveket a polcokról a földre dobálták, felforgattak mindent a lakásban, terhelő anyagokat keresve. Plachy Vilmos 1956-ban az [USA](#)-ba távozott, lánya [Plachy Sylvia](#) fényképészként lett ismert [New York](#)-ban, unokája [Adrien Brody](#) pedig [Oscar-díjas](#) filmszínész [Hollywood](#)-ban.

Az államosítások léghőre 1949-ben

Heimer Jenő államosító igazgató, 1970-ig az államosított irodagép vállalatok vezérigazgatója visszaemlékezik 1983-ban [\[15\]](#): "Úgy hajtottuk végre, hogy másnap kora reggel percre azonos időpontban léptek be a kijelölt vállalatokhoz, nehogy azok egymást értesíthessék." "a szakma első számú ellenségének tartottak, úgy gondolták, hogy én találtam ki az államosítást, sőt az intézkedésekre telepítettek ki néhány irodagépes kollégát. A kitelepítéseket ma is igazságtalannak tartom." "... még vakon bíztam [Rákosiban](#). Csak akkor döböntem rá a valóságra, amikor a letartóztatottak között jó barátom, aki szegény a börtönben megzavarodott és meghalt."

Wallenberg koncepció per 1953

Wallenberg halálával kapcsolatos [koncepció per](#) terveztek [\[16\]](#) 1953 elején Budapesten. Csak az 1990-es években, [Ember Mária](#) [\[17\]](#) a [Magyar Nemzet](#) újságírója kutatásának nyomán kerültek a tények és dokumentumok nyilvánosságra.

Wallenberg három vacsoravendége utolsó estéjén Budapesten [\[1\]](#): Dr. Fleischmann Ottó, Szabó Károly [\[18\]](#) és [Szalai Pál](#) [\[19\]](#) 1945. január 12-én a svéd követségen, a Gyopár utcában. A következő napon, 1945. január 13-án Wallenberg szovjet fogságba került.

A koncepció 1953-ban: Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt, Budapesten keresendők, nem a Szovjetunióban. Dr. Benedek László, Stöckler Lajos, Domonkos Miksa, [Szalai Pál](#) és Szabó Károly kerültek fogságba. Szabó Károlyt 1953. április 8-án az utcán fogták el, nyomtalanul eltűnt, családja több hónapig semmit nem tudott róla. [\[20\]](#)

[Gerő Ernő Rákosihoz](#) írott feljegyzésében,[21] 1953. március 1-jén: "A kihallgatások anyagából világos, hogy a két világháború közti Zsidó Tanács tagjai valamennyien [Gestapo](#) ügynökök voltak. (...) A tárgyaláson majd ki fog derülni, hogy nem [antiszemitizmusért](#) tartóztattuk le őket, hanem mert Gestapo ügynökként a szegény zsidók gyilkosai és amerikai [imperialista](#) kémek." [22] Gerő elgondolásából eredt az a fantazmagória is, hogy (a szovjetek által 1945-ben elhurcolt) Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt keresendők";[23]

[Sztálin](#) halálát követően több hónap késéssel, csak [Berija](#) kivégzése után állították le a titkos pert, a kirakatperben fogvatartott személyeket elengedték, az iratokat titkosítottak, Domonkos Miksa nem élte túl, szabadlábbon belehalt az elszenvedett kínzásokba. [24] Stöckler Lajos élete végéig ápolásra szorult.[25] Szalai Pál 38 évesen hófehér hajjal került szabadlábba, Szabó Károly egészsége a kínzások után többé nem állt helyre, 48 éves korában meghalt.

[Faludy György](#) regényében az [ávós](#) őrnagy beszéde jellemzi az 1953 szeptemberi szabadonbocsátások légkörét: „A [Magyar Népköztársaság](#) nevében bocsánatot kérek öntől azért az igazságtalanságért, jogtalanságért és méltatlanságért, melyet el kellett szenvednie. ...figyelmeztetett, hogy a törvény hatévi fegyházbüntetést ír elő, amennyiben rabságunk körülményeiről, helyéről, okairól akár bármit is elárultunk. Azzal a jó tanáccsal szolgálhat, hogy a kérdezősködőket jelentsük fel, közvetlen hozzátartozóinknak pedig mondjuk, hogy tanulmányúton voltunk a Szovjetunióban.”[26]

Posztumusz kitüntetés

2010. augusztus 4-én, [Raoul Wallenberg](#) születésnapja alkalmával a Mensch Nemzetközi Alapítvány, a Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete, a Carl Lutz Alapítvány, a Budapesti Holokauszt Intézet és az Emlékezés 1944-2004 Közhasznú Alapítvány **Szabó Károly** emléklapot adott ki.

Prof. Dr. Szita Szabolcs bevezetője után beszédet mondottak Aliza Bin-Noun izraeli nagykövet asszony, Dr. Hóvári János nagykövet, helyettes államtitkár, Prof. Dr. [Schweitzer József](#) nyugalmazott országos főrab[27].

Források

- ^ [a b](#) József Szekeres: Saving the Ghettos of Budapest in January 1945, Pál Szálai „the Hungarian Schindler“ ISBN 963-7323-14-7, Budapest 1997, Publisher: Budapest Archives, Page 74
- ↑ MOL/UMKL - Magyar Országos Levéltár dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről ISBN 9637323147, Budapest 1997- Várostörténeti tanulmányok Szekeres József
- ↑ <http://epa.oszk.hu/00000/00003/00007/ember.htm> Ember Mária írása
- ↑ <http://www.cnbc.com/id/30091931> The Associated Press 07 Apr 2009
- ↑ http://www.bm.hu/web/portal.nsf/archiv_hir/CFFF58DD8F82C2E1C125758C0060313B?OpenDocument MTI Magyar Távirati Iroda
- ↑ <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=1077133&contrassID=0&subContrassID=0> Haaretz
- ↑ Wallenberg in Budapest: <http://www.spacetime-sensor.de/wallenberg.htm>
- ↑ [Magyar Országos Levéltár](#)

- [↑ Edith Ernster \(itt a név tévesen Ernester\)](#)
- [↑ Steiner levele 2007. 2. 12. User: Szabo Tamasnak](#)
- [↑ Lars Ernster, Istvan Hargittai](#)
- [↑ Dreams and Tears: Chronicle of a Life, Erwin K. Koranyi, General Store Publishing House, 2006, ISBN 1897113471, 9781897113479 Pages 89 - 90](#)
- [↑ http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo/Brunsviga](http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo/Brunsviga) Plachy - Szabó, Brunsviga
- [↑ http://de.wikipedia.org/wiki/Brunsviga](http://de.wikipedia.org/wiki/Brunsviga)
- [↑ Cserhalmi Imre; Strassenreiter Erzsébet: Történelmi kulcsátvétel \(Interjú államosító igazgatókkal\) Kossuth Könyvkiadó 1983 ISBN 963-09-2160-x](#)
- [↑ MOL/UMKL - Magyar Országos Levéltár dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről 1997 - Várostörténeti tanulmányok Szekeres József könyve](#)
- [↑ Hungarian Quarterly](#)
- [↑ en:Karoly Szabo](#) angol Wikipedia
- [↑ en:Pál Szalai](#) angol Wikipedia
- [↑ Raoul Wallenberg](#) family archives, Email from Marie Dupuy (Marie von Dardel) niece of Raoul Wallenberg to [en>User:Tamas Szabo](#) February 16. 2007.
- [↑ Wallenberg Kirakatper Kenedi János: Egy kiállítás hiányzó képei](#)
- [↑ MOL 276.f. 56/184 ö.e.](#)
- [↑ Stöckler Lajos és társai ellen, 1953. május 26-án kidolgozott vizsgálati tervet az ÁSZTL 150.301/IV dossziéjában](#)
- [↑ *Interview with István Domonkos, son of Miksa Domonkos who died after the show trial preparations \(hungarian\)](#)
- [↑ Karsai László történész közölte telefonon 2008 augusztusban](#)
- [↑ Pokolbéli víg napjaim, Faludy György ISBN 963-7815-00-7 önéletrajz Budapest : Magyar Világ Kiadó, 1989](#)
- [↑http://www.google.com/hostednews/epa/article/ALeqM5hcKEBcRm_n06m_SrVqy_oSLzShNAMTI](http://www.google.com/hostednews/epa/article/ALeqM5hcKEBcRm_n06m_SrVqy_oSLzShNAMTI) Magyar Távirati Iroda
- [Dreams and Tears: Chronicle of a Life, Erwin K. Koranyi, General Store Publishing House, 2006, ISBN 1897113471, 9781897113479 \(89. - 90. oldalon\) A szerző Erwin K. Koranyi levele Szabó Károlyról \[2\]](#)
- [Wallenbergnek segített zsidókat menteni Szabó Károly. Videóú](#)

Kategóriák: [Holokauszt](#) | [Politikai foglyok](#) | [Magyar koncepciók perék](#)

Szócikk forrása és közreműködői

Szabó Károly (műszerész) Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?oldid=8641331> Közreműködők:: Alensha, Bináris, Bitman, Buda, Common Good, CommonsDelinker, Filoma, Kavics, Slemi, Szabo Tamas, Szajci, Tamba, Tambo

Képek forrásai, licencei és közreműködői

Kép:Karoly-Szabo-1944.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-1944.jpg> Licenc: GNU Free Documentation License Közreműködők::

http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo

Kép:Badge-Swedish legation 1944 in Budapest.jpg Forrás: http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Badge-Swedish_legation_1944_in_Budapest.jpg Licenc: Creative Commons

Attribution-Sharealike 3.0 Közreműködők:: http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo

Kép:Emleklap-Szabo Karoly.jpg Forrás: http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Emleklap-Szabo_Karoly.jpg Licenc: GNU Free Documentation License Közreműködők:: Tamas Szabo

Kép:Stoeckler-1945-Febr-26.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Stoeckler-1945-Febr-26.jpg> Licenc: GNU Free Documentation License Közreműködők:: User:Tamas Szabo

Kép:Ulloi-u-2-kivonat.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Ulloi-u-2-kivonat.jpg> Licenc: ismeretlen Közreműködők:: Szabo Tamas

Kép:Karoly-Szabo-April-8-1953.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-April-8-1953.jpg> Licenc: ismeretlen Közreműködők:: Szabo Tamas

Kép:TAG Heuer Karoly Szabo.jpg Forrás: http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:TAG_Heuer_Karoly_Szabo.jpg

Licenc: Creative Commons Attribution 3.0 Közreműködők: Szabo Tamas

Kép:Slide Rule-Karoly Szabo.jpg Forrás: http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Slide_Rule-Karoly_Szabo.jpg

Licenc: Creative Commons Attribution-Sharealike 2.5 Közreműködők: Original uploader was Tamas Szabo at en.wikipedia

Kép:Karoly-Szabo-October-6-1953x.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-October-6-1953x.jpg> Licenc: ismeretlen Közreműködők: Szabo Tamas

Licenc Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0